

มุมมองอันได้จากการศึกษาดูงาน

โดย สมบูรณ์ แซ่เจ็ง

16 กุมภาพันธ์ 2548

จากการนํานิสิต ปี 3 สาขาวิชาธุรกิจศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ ไปศึกษาดูงาน ด้านการจัดการเรียนการสอน ณ โรงเรียน พณิชยการสุโขทัย เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2548 ทำให้ได้เห็นและ เรียนรู้วิวัฒนาการด้านการสอนวิชาธุรกิจ ในระดับอาชีวศึกษา ไม่น้อย จึงขอนํางานประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการสอนบางวิชา มาถ่ายทอดสู่ท่านผู้สนใจโดยสรุปในเว็บนี้...

วิชาบัญชีกับการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ครูวิชาบัญชีค่อนข้างเชื่อว่า วิชาบัญชีเป็นวิชาที่ใช้การสอนแบบ Student Center ไม่ได้ผล ไม่เพียงแต่คุณครูที่พวกเราได้พูดคุยที่โรงเรียนพณิชยการสุโขทัยเท่านั้นที่เชื่อเช่นนี้ แม้แต่ครูผู้สอน วิชาบัญชีหลาย ๆ คนที่ผู้เขียนได้เคยพบปะพูดคุยมาก่อนหน้านี้ ก็เชื่อเช่นนี้เหมือนกัน ซึ่งท่านก็มี เหตุผลที่ค่อนข้างมีน้ำหนักอยู่ไม่น้อย คือประการแรก วิชาบัญชีเป็นวิชาที่มีกฎเกณฑ์ค่อนข้าง แน่นนอน ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่ได้รับการยอมรับมานานับร้อยปี ดังนั้นจึงไม่มีเหตุผลอะไรที่จะต้องมา เสียเวลากับการจัดกิจกรรมแบบ Student Center นัก เพราะครูสามารถบอกกฎเกณฑ์เหล่านั้นให้ ผู้เรียนได้โดยตรงอยู่แล้ว อีกเหตุผลหนึ่งก็คือประสบการณ์ของครูผู้สอน ที่พบว่า การจัดการเรียน การสอนแบบให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เท่าที่ทำมาก็ไม่ค่อยได้ผลนัก นี่ก็คือเหตุผลที่พวกเรา ได้รับฟังมา ผู้เขียนจึงขอตั้งคำถามต่อไปว่า แล้ววิชานี้สามารถจัดสอนแบบให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ได้บ้างหรือไม่ คำถามนี้ขอยังไม่ตอบในที่นี้... แต่ใครขอเสนอข้อสังเกตบางประการต่อไปว่า แม้ วิชาบัญชีจะเป็นศาสตร์ที่มีกฎเกณฑ์ชัดเจนแน่นอน แต่ก็มีบางส่วนที่ผู้เรียนบัญชีจะต้องวิเคราะห์ และตัดสินใจ เช่น การวิเคราะห์รายการค้า และตัดสินใจว่ารายการค้านั้น ๆ ควรจะบันทึกบัญชีเช่น ไร ซึ่งในขั้นของการวิเคราะห์นี้ ครูก็อาจจัดกิจกรรมการสอนแบบ อนุมาน (Deductive) คือการสอน กฎเกณฑ์แก่ผู้เรียนก่อน เช่น หลักของความสมดุลทางบัญชี หลักการบันทึกบัญชีในกลุ่มบัญชีที่ใช้ แสดงฐานะการเงิน และหลักการบันทึกบัญชีในกลุ่มบัญชีที่ใช้แสดงผลการดำเนินงาน จากนั้นเมื่อ ถึงขั้นตอนการวิเคราะห์รายการค้า ครูก็สามารถนํารายการค้าใหม่ ๆ ที่ผู้เรียนยังไม่เคยรับรู้ มาให้ ลองวิเคราะห์กันดูด้วยตัวเอง เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่หลากหลาย โดยอาศัยกฎเกณฑ์ที่ ครูได้สอนมาก่อนหน้านี้แล้ว ผู้เขียนไม่ทราบว่าวิธีนี้พอจะถือว่าให้ผู้เรียนเป็นสำคัญได้บ้างหรือไม่ ...

การฝึกปฏิบัติในห้องสำนักงานจำลอง

สำนักงานจำลองหรือที่เรียกกันว่า Office Simulation หรือ Office Model นั้น เป็นวิธีการฝึกปฏิบัติงานของผู้เรียนวิชาสำนักงานที่ใช้กันมานานในต่างประเทศ แต่สำหรับประเทศไทยนั้น แม้จะมีการนำวิธีการนี้มาใช้แต่เท่าที่เคยพบเห็นมา ก็ยังจัดได้ไม่สมบูรณ์

แบบนัก อาจเป็นเพราะเราขาดงบประมาณในการจัดสร้างห้องสำนักงานจำลอง หรือเป็นเพราะองค์ความรู้ของเราในด้านนี้ยังไม่บริบูรณ์นัก หรือไม่ก็เพราะเราเห็นว่ายังมีวิธีสอนแบบอื่นที่ได้ผลเท่าเทียมกัน แต่สำหรับที่โรงเรียนพณิชยการสุโขทัยนั้น นับเป็นความประทับใจที่พวกเราได้พบมานั่นคือเราได้เห็นการจัดการเรียนการสอนวิชาสำนักงาน โดยการฝึกในห้องสำนักงานจำลอง (Office Simulation Practice) ที่ทันสมัย โดยนักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานที่ใกล้เคียงความเป็นจริง ได้มีโอกาสวิเคราะห์งาน ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติภายใต้การกำกับดูแลของคุณครู ซึ่งก็เป็นเรื่องที่น่าชื่นชมอีกอย่างหนึ่ง โดยพวกเราพบว่าครูผู้สอนวิชานี้ต้องทำงานหนักพอสมควร ในเรื่องของงานออกแบบงานให้ผู้เรียนได้ฝึก ทำไมจึงกล่าวเช่นนั้น ทั้งนี้ก็เพราะว่า การสอนวิชาสำนักงานโดยวิธีการฝึกในห้องสำนักงานจำลองนั้น ประเด็นสำคัญมิได้อยู่ที่ความโอ้อำหรรหาของห้องสำนักงานมิได้อยู่ที่ความทันสมัยของอุปกรณ์สำนักงาน แต่ความสำคัญอยู่ที่ตัวเนื้องานที่จะนำมาให้ผู้เรียนได้ฝึกต่างหาก เพราะการออกแบบงาน (Job) ที่จะให้ผู้เรียนได้ฝึกนั้น ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงโครงสร้างหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ในห้องสำนักงาน งานที่ออกแบบมานั้นจะต้องสอดคล้องกับหน้าที่ของแต่ละฝ่าย และยังต้องให้มีการไหลของงานจากฝ่ายหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายหนึ่ง และงานทั้งหมดของทุกฝ่ายยังจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายของการเรียนอีกด้วย ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่จะทำอย่างนี้ได้ หรือเป็นเพราะเหตุนี้กระมัง การสอนโดยใช้ห้องสำนักงานจำลองในประเทศไทย จึงยังไม่ค่อยจะ WORK นัก...

วิชาธุรกิจทั่วไปกับการสอนแบบ Jigsaw

เรื่องนี้เป็นประสบการณ์น่าสนใจของพวกเรา ซึ่งคุณครูวิชาธุรกิจทั่วไปที่พวกเราได้พูดคุยกับท่าน ที่โรงเรียนพณิชยการสุโขทัย ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การสอนแบบ Jigsaw ของท่านให้พวกเราได้เรียนรู้ โดยท่านเล่าว่าท่านได้แยกเนื้อหาวิชาที่จะสอนในเรื่องหนึ่ง ๆ ออกเป็นหลาย ๆ ประเด็น แล้วมอบให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่ม กลุ่มละ 1 ประเด็นไปศึกษาหาข้อมูลเพิ่มเติมมา จากนั้นก็นำข้อมูลของแต่ละกลุ่มที่นำเสนอในชั้นเรียน มาผูกรวมกัน โดยใช้ Mind Mapping เป็นเครื่องมือในการผูกโยงทุกประเด็นให้มองเห็นเป็นเรื่องเดียวกัน แล้วจึงร่วมกันสรุปบทเรียน ซึ่งวิธีสอนนี้

น่าสนใจไม่น้อย เพราะเป็นวิธีที่ไม่น่าเบื่อ และเป็นวิธีที่สามารถสร้างมโนทัศน์ (Concept) ให้กับ
ผู้เรียนได้ ยิ่งถ้ามีการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนเพิ่มเข้าไปอีก ผู้เรียนก็จะเกิดมโนทัศน์ที่ชัดเจน
ยิ่งขึ้น เพียงแต่วิธีนี้จะต้องระมัดระวังในขั้นตอนของการผูกรวม เพราะเมื่อนำ Jigsaw มาต่อกันทั้ง
หมดแล้ว ต้องมองเห็นเป็นภาพเดียวกัน ดังนั้นเมื่อนำทุกประเด็นมาผูกรวมกันแล้ว ต้องให้ผู้เรียน
มองเห็นความสัมพันธ์ของประเด็นย่อย ๆ ทุกประเด็นที่มีต่อภาพรวม (Concept) ของเนื้อหาวิชา
เรื่องนั้น จึงจะสามารถนำไปสู่การสรุปบทเรียนที่ถูกต้องได้อย่างราบรื่น...

ด้วยความขอบพระคุณระคนความประทับใจ

ผมและคณะนิสิตต้องขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนพณิชยการสุโขทัยและ
คณาจารย์ทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับด้วยมิตรภาพและความอบอุ่น อีกทั้งนำพวกเราไปสัมผัส
ประสบการณ์ที่น่าสนใจมากมายของโรงเรียน พวกเราจึงขอเป็นกำลังใจให้ชาวพณิชยการสุโขทัย
ทุกท่าน ในการนำพา Jigsaw ตัวหนึ่งของการศึกษา ไปประกอบเป็นภาพใหญ่ของการศึกษาไทยที่
เราหวังไว้...